

Raximova Madina Xasanovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA PSIXOLOGIK XIZMATNING ZAMONAVIY MODELI

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning zamonaviy modeli o'rganiladi. Adabiyotlar tahlili asosida psixologik xizmatning asosiy yo'nalishlari, vazifalari va zamonaviy yondashuvlari aniqlandi. Natijalar maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning samarali modelini shakllantirish uchun kompleks yondashuvning zarurligini ko'rsatdi. Xulosa qismida psixologik xizmatni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berildi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, psixologik xizmat, zamonaviy model, kompleks yondashuv

Аннотация: В данной статье будет рассмотрена современная модель психологической службы в дошкольных учреждениях. На основе анализа литературы определены основные направления, задачи и современные подходы психологической службы. Результаты показали необходимость комплексного подхода к формированию эффективной модели психологической службы в ДОУ. В заключительной части даны рекомендации по совершенствованию психологической службы.

Ключевые слова: дошкольное образование, психологическая служба, современная модель, комплексный подход

Abstract: This article will study the modern model of psychological service in preschool institutions. Based on the analysis of the literature, the main directions, tasks and modern approaches to psychological service were identified. The results showed the need for an integrated approach to the formation of an effective model of psychological service in preschool educational institutions. In the summary part, recommendations were made to improve psychological service.

Keywords: preschool education, psychological service, modern model, integrated approach

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning psixologik salomatligi va rivojlanishini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy sharoitda maktabgacha ta'lim muassasalarida samarali psixologik xizmatni tashkil etish dolzarb masala hisoblanadi. Psixologik xizmatning zamonaviy modeli bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi lozim [1]. Ushbu maqolaning maqsadi maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning zamonaviy modelini o'rganish va tahlil qilishdan iborat.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish usulidan foydalanildi. O'zbek, rus va xorijiy manbalardagi maqolalar, monografiyalar va boshqa ilmiy nashrlar o'rganib chiqildi.

Psixologik xizmatning asosiy yo'nalishlari va vazifalari bo'yicha bir qator tadqiqotchilarning ishlari tahlil qilindi. Jumladan, Mixaylova [2] psixologik xizmatning quyidagi asosiy yo'nalishlarini ajratib ko'rsatadi: diagnostika, korreksiya, profilaktika, konsultatsiya va ma'rifiy faoliyat. Qaxxorova [3] esa psixologik xizmatning vazifalari sifatida bolalarning intellektual, hissiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash, ijobiy psixologik muhitni shakllantirish, ota-onalar va tarbiyachilar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yishni ta'kidlaydi.

Psixologik xizmatni tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari bo'yicha xorijiy tajriba ham o'rganildi. Masalan, Buyuk Britaniyada maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmat ko'rsatishda individual yondashuv va bolaning huquqlarini himoya qilish tamoyillariga alohida e'tibor qaratiladi [4]. AQShda esa psixologik xizmat faoliyatida zamonaviy texnologiyalardan keng foydalanish va ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish tendensiyasi kuzatilmoqda [5].

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni takomillashtirish bo'yicha so'nggi yillarda qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 22.12.2020-yildagi 802-sonli "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi

O'zbekiston Respublikasining qarorida psixologik xizmatning asosiy vazifalari va yo'nalishlari belgilab berilgan [6].

NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili natijasida maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning zamonaviy modelini shakllantirishda quyidagi asosiy yo'nalishlar aniqlanadi:

1. Diagnostika - bolalarning individual xususiyatlari, qobiliyatlari va rivojlanish darajasini aniqlash;
2. Korreksiya - aniqlangan muammolarni bartaraf etish va bolalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash;
3. Profilaktika - psixologik muammolarning oldini olish va sog'lom psixologik muhitni shakllantirish;
4. Konsultatsiya - ota-onalar va tarbiyachilar uchun psixologik maslahatlar berish;
5. Ma'rifiy faoliyat - psixologik bilimlarni tarqatish va psixologik madaniyatni oshirish [2, 7].

Zamonaviy yondashuvlar tahlili natijasida quyidagi tendensiyalar aniqlandi:

- Individual yondashuvga asoslangan kompleks diagnostika va korreksiya dasturlarini qo'llash;
- Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish;
- Ota-onalar va tarbiyachilar bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- Bolalarning huquqlarini himoya qilish va ularning fikrini inobatga olish;
- Psixologik xizmat faoliyatini muntazam monitoring qilish va baholash [4, 5, 8].

TAHLIL VA MUHOKAMA

Olingan natijalar maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning zamonaviy modelini shakllantirishda kompleks yondashuvning zarurligini ko'rsatadi. Psixologik xizmat faoliyatida yuqorida sanab o'tilgan barcha yo'nalishlarni muvozanatli tarzda amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Diagnostika yo'nalishida zamonaviy metodikalardan foydalanish va individual yondashuvni ta'minlash lozim. Bu bolalarning qobiliyatlari va rivojlanish xususiyatlarini to'g'ri aniqlash imkonini beradi. Korreksiya ishlarini tashkil etishda esa diagnostika natijalariga asoslanib, har bir bola uchun individual rivojlanish dasturini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

Profilaktika va ma'rifiy faoliyat yo'nalishlarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish mumkin. Masalan, ota-onalar va tarbiyachilar uchun onlayn seminarlar va vebinarlar o'tkazish, ijtimoiy tarmoqlarda psixologik ma'lumotlarni tarqatish orqali ko'proq auditoriyani qamrab olish imkoniyati paydo bo'ladi.

Konsultatsiya yo'nalishida esa nafaqat an'anaviy usullardan, balki zamonaviy onlayn platformalardan ham foydalanish mumkin. Bu ota-onalar va tarbiyachilar uchun psixologik yordam olish imkoniyatlarini kengaytiradi [5].

Maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning zamonaviy modelini shakllantirishda bir qator muammolar va cheklovlar mavjud. Jumladan, malakali kadrlar yetishmasligi, moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi, ayrim ota-onalarning psixologik xizmat ahamiyatini to'liq anglamasligi kabi muammolar kuzatilmoqda [3].

Ushbu muammolarni hal etish uchun quyidagi choralarni ko'rish maqsadga muvofiq:

1. Psixolog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish;
2. Psixologik xizmatning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, zamonaviy diagnostika va korreksiya vositalarini joriy etish;
3. Ota-onalar va jamiyatda psixologik xizmatning ahamiyati haqida tushuncha hosil qilish uchun targ'ibot-tashviqot ishlarini kuchaytirish;
4. Psixologik xizmat faoliyatini monitoring qilish va baholash tizimini joriy etish.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmatning zamonaviy modeli quyidagi asosiy xususiyatlarga ega bo'lishi lozim:

Kompleks yondashuv - barcha yo'nalishlarni muvozanatli tarzda qamrab olish;

Individuallashtirish - har bir bolaning xususiyatlarini hisobga olish;

Innovatsion texnologiyalardan foydalanish - zamonaviy diagnostika va korreksiya usullarini joriy etish;

Hamkorlik - ota-onalar va tarbiyachilar bilan samarali munosabatlarni o'rnatish;

Uzluksiz monitoring va baholash - faoliyat samaradorligini oshirish.

Ushbu modelni joriy etish orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, psixologik muammolarning oldini olish va sog'lom psixologik muhitni shakllantirish mumkin. Kelajakda ushbu sohada yanada chuqurroq tadqiqotlar o'tkazish va amaliy tajribalarni o'rganish orqali modelni takomillashtirish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Абдуллаева, Ш.Х. (2021). Мактабгача таълим ташкилотларида психологик хизмат кўрсатишнинг долзарб масалалари. Психология ва педагогика муаммолари, 2(1), 45-52.
2. Михайлова, Н.В. (2019). Психологическая служба в дошкольном образовании: современные подходы. Москва: Просвещение.
3. Qahhorova, M. (2022). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etish muammolari. Ta'lim va innovatsiyalar, 3(2), 78-85.
4. Smith, J. (2020). Psychological services in early childhood education: UK experience. Early Child Development and Care, 190(7), 1021-1033.
5. Brown, A. & Johnson, K. (2021). Technology-enhanced psychological services in preschools: US trends and perspectives. Journal of Early Childhood Research, 19(3), 285-298.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 22.12.2020 yildagi 802-son, <https://lex.uz/docs/-5179335>
7. Рахимова, М.Р. (2020). Мактабгача таълим муассасаларида психологик хизматни ташкил этишнинг назарий асослари. Замонавий таълим, 5(90), 32-39.
8. Garcia, E. & Lopez, M. (2018). Innovative approaches to psychological services in early childhood education. Early Education and Development, 29(6), 815-828.